

ПОСТЪТ В ПРАВОСЛАВНАТА ЦЪРКВА

Постът е проява на християнско благочестие и необходимо условие за борба с изкушенията, за преодоляване на човешкия стремеж към греха и израз на покаяние. Той заедно с молитвата са единственото средство за борба с дявола (Мат. 17:21).

Според св. отци началото си постът води от Божията повеля, дадена в рая на нашите прародители да не ядът от дървото за познаване на добро и зло (Бит. 2:1). Като последица от нарушаването на тази повеля за поста, дошъл грехът и проклятието на земята, поради човека. Падналата човешка природа имала още повече нужда от поста като средство за възстановяване на първоначалната си чистота.

Наредбите на старозаветния Закон относно неядене месото на някои животни, считани за нечисти, имат в известен смисъл, характер на наредби за пост. Тези животни били свързани с различни езически култове и забраната за употреба на месото им имала за цел да предпази богоизбрания народ от идолопоклонство.

Определенията за пост в Стария Завет са различни – пост, смиряване на душата (Ис. 58:3), неядене на хляб (1 Цар.28:20), смиряване (3Цар. 21:29) и др.

В Закона бил предвиден един ден пост, който бил задължителен за всички израилтяни (Лев. 23:27). Анна, жена на Елкана, „плачела, тъжала и не ядяла”(1Цар.1:7), защото нямала деца. Когато израилтяните били застрашени от филистимците по времето на пророк Самуил, постили и се молили (1Цар. 7:6-10). Цар Давид постил, когато било болно детето му родено от жената на Урий(2Цар.12:16). Три седмици пророк Даниил тъгувал и постил за разрушения Йерусалим и за съдбата на своя поробен народ (Дан. 10:2-3).

Продължителността на поста била различна – един ден (1Цар. 14:24), три дни (Естир 4:16), седем дни (1Цар. 31:13), четиридесет дни (Второз. 9:9).

В края на старозаветната епоха постът бил разглеждан и като израз на ревностен духовен живот (Лука 2:36-37).

В Новия Завет постът получил потвърждение и освещение както чрез примера на Господ Иисус Христос, Който постил четиридесет дни в пустинята (Мат.4:2), така и чрез посочената от Него нужда от пост (Мат. 17:21) и в изяснения от Него истински смисъл на поста (Мат. 6:6-18). По примира Му постили и Неговите ученици и повярвалите в Него (Деян. 9:9, 13:13).

Първите конкретни сведения за общ регулярен пост са дадени в „Учението на дванайсетте апостоли”(I-II век). Според него християните постели в сряда и петък в памет на предаването и разпъването на Господ Иисус Христос. Това е най-древният пост устоновен в христинската църква.

Първоначално същността на поста се свеждала не до вида храна, а до времето и приемането и. Още св. Василий Велики и св. Йоан Касиан отбелязват, че постът трябва да бъде съобразен с особеностите на постещия – неговата възраст, физическо състояние, професия, духовно развитие и др.

Най-древният и най-продължителен пост в източната традиция е предпасхалният или т.нар. Велик пост. Папа Лъв I (†461) смятал, че бил установен от апостолите, а блажени Йероним го нарича „апостолска традиция”.

Дните на Великият пост били свързани с края на периода на оглашение. Нощта на Възкресението била считана за най-подходящо време за приемане на кръщение.

Великият пост бил утвърден с 69 апостолско правило: Епископ, презвитер, дякон, иподякон

или певец, който не е постил в св. Четиридесетница пред Пасха или в сряда и петък, освен когато на това му пречи телесна немощ, нека бъде низвергнат, а мирянин да бъде отлъчен.

Архим. Авксентий

Литургика-част втора